

רשימות מרבינו הגה"ק בעל השבט הלוי זי"ע

ממה שרשמתי במשך השנים סמוך לשמיעתן מרבינו

- יסוד היסודות של דרך החינוך שלי ושל דרך החיים שלי היא, "נישט פארברענגען די צייט" לא להוציא ולמשוך את הזמן לבטלה אם ע"י שמסתובבים פה ושם אם ע"י שמדברים דברים בטלים פה ושם אלא לנצל הזמן היטיב וזה כולל הן בלילות והן בבוקר השכם, וכלשוננו של החובת הלבבות הימים מגילות, כתבו מה שתחפצו שיזכר לכם. ואני בעניי כבר שבעים שנה שומר את סדר היום שלי
- כלל גדול בלימוד הש"ס: כשאין מתבוננים אין מבינים היטיב.¹
- דרך הלימוד הראוי: יש ללמוד ראשית כל הסוגיא ולדוגמא כמו שבונים בית ובראשונה יוצקים את היסודות ואח"כ את הקירות והחדרים ורק בסוף מקשטים את הבית ביופי וכו' וכך יש לבנות הסוגיא וזהו העיקר ובסוף להוסיף הפלפולים – שמחדד ומאוד טוב.
- יסוד היסודות של תלמיד חכם הוא, ההתבוננות בבינה ודעת והשכל לכל ההמון העם יש עיניים ואזנים ולב אבל השאלה איך רואים ואיך שומעים ואיך מרגישים, ובזה ההבדל בין אדם פשוט ובין תלמיד חכם.
- בהסברת הגמרא יש להסביר באופן שאפילו ילדים יבינו.
- כשמדברים ועוסקים עם אנשים שונים יש להבין כל אחד לפי סגנונו הוא – לפי המנטליות שלו ולהיות אינטליגנט ומעורב בדעת עם הבריות והעבודה הוא שלא יגרום לו זאת חסרון בעבודת ה' וזה היה דרך מרן החתם סופר ובאגרות סופרים כותב ר' שמעון סופר עליו – בלילה היה מתנהג כמלאך אלוקים אך ביום היה איש בין אנשים – וזו דרכם של מנהיגי ישראל –
- שמעתי ממו"ר המהר"ם שפירא ז"ל ששמע מרבי אריה לייב ברוידא אב"ד לעמבערג, שהתבטא פעם כל יצר הרע אני מבין אותו אך מהו היצר הרע שיש לאנשים שלא לענות אמן
- תלמיד שלי נקרא אך ורק מי שקם באשמורת הבוקר לעסוק בתורה
- לגבי הליכה לבריכה לשחות, פשוט שמותר ללכת ואיני אוסר זאת וכבר חז"ל אומרים כך – אלא שיש להיזהר ללכת רק למקומות כשרים – ואחרי שלומדים היטיב במשך היום – י"ד שעות – מצוה ללכת לטייל ולנוח.
- קיבלתי מרבתי שבעבודת התפילה אין נ"מ כלל באיזה נוסח ובאיזה אופן מתפללים אלא אך ורק הכוונה בתפילה.
- קיבלתי מרבתי הגדולים, שכל דבר שהאדם עושה יש לעשות בהתבוננות
- קיבלתי מרבתי בנוגע למדרשי חז"ל ששתי מדרשים מדברים במיוחד בשפת הלב וברגש ומסוגלים ליראת שמים והם תנא דברי אליהו ומדרש שוחר טוב
- אם האדם מתנהג כראוי לעובד ה' עוסק בתורה ביגיעה ומתפלל עם כל עצמותי תאמרנה ושומר עצמו בקדושה ובטהרה – אזי זוכה להשיג בלילה חלומות אמת

¹ יום ד' ויגש תשס"ז בשעור

ובצעירותי היית זוכה לחלומות כאלו אך כעת בימי זקנותי כבר איני זוכה לזה – אך יש לדעת שזה אינו עיקר לעבודת ה' כלל ואדרבה עיקר עבודת ה' היא ביום – שלא לחלום..

- ע"י שנשמרים בקדושה ובטהרה זוכים לישרות אמיתי ולדעת אמת בתורה הק' אני נוהג לומר בתפילת שמונה עשרה בברכת אתה חונן דעה בינה והשכל שכך נהגו אבותי הצדיקים ומי שאומר חכמה בינה ודעת גם כן טוב
- דרך הלימוד הוא הדבר הראשון בתורה יש להשיג הבנה אמיתית בשמעתתא והיינו בגמרא – רש"י – תוספות – מהרש"א – הראשונים – רמב"ם – טור ושולחן ערוך – ואחרי שמבינים צורתא דשמעתתא אפשר לבנות עוד בסוגיא –
- היה לי ידיד בוועד ר' יעקב טיטלבוים זצ"ל שהיה ת"ח גדול ובתקופה שהגר"ם אריק זצ"ל בעל האמרי יושר שהיה בוינא אחרי בריחתו מעירו במלחמת העולם הראשונה היה לתלמידו המובהק וסיפר לי על סדר שעורו ולימודו שהיה אומר שעור במסכת זבחים ולמד ב' פעמים גמרא רש"י כל הסוגיא ורק אח"כ למד עוד פעם הסוגיא בעיון עוד סיפר לי שד' חלקי שולחן ערוך ורמ"א היה רגיל לשונו בע"פ
- מחבב אני מאוד את חלק העמקות והעיון בתורה הק' אך עיקר היום יש להקדיש לידיעת התורה וחלק מהיום לעיון הישר ומזה ומזה אל תנח ידך
- שמעתי מר' שמעון מזעליחוב שראה בתשובות הגאונים מדוע נקרא רבנן סבוראי כך כי הם האחרונים שיכלו לחדש דינים מסברא ,
- פעם אחת ראה אותי יושב בהיכל הישיבה ולומד ספר ע"ד הפלפול מיד גער בי ע"ז ואמר תזרוק את הספר מידך ואל תלמד ספרים כאלו – אך ספר טורי אבן ופני יהושע ושפת אמת מאוד טוב אמר לי נגד הפלפול שיש לדעת דע אמת ליגט אופן ארט – האמת נמצאת במקומה
- ופעם ראה אותי לומד ספרי מהר"ל שלמדתי עקב הדרכתו וטפח לי על שכמי ואמר אני רואה שאתה "מבין" איזה ספרים יש ללמוד והוא הרי היה בקי בספרי מהר"ל בעל פה, היה רגיל על לשונו עריבות נעימות ידידות אהבת תורתנו הק' צריך להזיע בלימוד התורה וללמוד ביגיעה ומורי ורבי רבי שמעולה אמר לי
- בזה"ל האזן לדברי, פעם אחת ראיתי תלמיד חכם אמיתי לומד ר"ן על קדושין, ותוך היה כל-כולו מזיע מרוב יגיעתו בתורה – וכך צריך ללמוד!
- לזכות להשגות בתורה הוא רק ע"י קיום דברי רבינו יונה צדיקים לבים הומה בקרבם שיבער בלב תשוקה עצומה לזכות לתורה, ובאופן שהאדם יוכל לפעמים בתפילתו בזהר עיניו בתורתך לפרוץ בבכיה ובדמעות שלישי ועד שלא יכול מרוב רגשותיו להמשיך להתפלל וכל מאווייו יהיה אז לבקש משכני אחר כך נרוצה הקב"ה אני רוצה להיות עבדיך- אני רוצה ללמוד תורתך – אני רוצה לדעת סדר זרעים מועד נשים נזיקין קדשים טהרות
- לאברכים אני אומר שעיקר הלימוד יש להיות בבית המדרש אך יש ללמוד ג"כ קצת בבית על מנת שישמע קול תורה בבית
- בזמן שמרגישים קרבת אלוקים טוב להגיד את התפילה שמביא הטור סי קלא

- האדם צריך להיות בבחינת מוח שליט על הלב והדעת על הרגש ואפי' יראי אלוקים שהולכים יותר מדאי עם רגש גורם לדברים לא טובים וד"ל ובנעורי היו משבחים בחור בתואר שהוא בר דעת
- לאנשים האוספים כסף נוהג אני לשאול מדוע התנאים והאמורים כמו ר אלעזר ור' אבהו לא עשו כך – לאסוף כסף
- אנשים מגיעים אלי ומבקשים תיקון לחטאים שונים או רוצים לקבל על עצמם קבלות טובות לכולם אני אומר מה שיש לי לומר לכם לא להוסיף בכמות אלא להוסיף באיכות – במה שממילא עושים יש להוסיף יותר לשמה – יותר התבוננות – יותר עיון ודעת
- גדולי ישראל האמתיים היו גדולים גם בתורה וגם בעבודת ה' כגון החתם סופר שהעיד על עצמו לפני הפטירה שלא התפלל תפילה אחת בלי כונה במשך ימי חייו- ותמיד כשאני מהרהר בזה עולות לי דמעות בעיני
- אני נוהג לשאול אחרי החתונה את האברכים איזה מידה טובה ראית אצל אשתך וכן לנכדתי איזה מדה טובה ראית אצל בעלך
- בשיחותי אל תחשבו שאני אומר דברים סתם אלא הכל אני חושב היטיב על מה שאני אומר ואתם יכולים לדקדק בדברי,
- איני אוחז מספורי מעשיות שמדפיסים בימינו אף אעפ"כ יש לדעת היסטוריה וכן היתה שיטת החתם סופר, – ובפרט ללמוד ההקדמות של הספרים
- עומד תמיד מול עיני דברי חז"ל בפרקי דר' אליעזר שהיה חוזר על תלמודו ומדבקם בליבו - שהיה חוזר על תלמודו עד שנהפך לעצם מעצמיו ובשר מבשריו ולא כמו שיש כאלו תלמידים שאם שואלים אותם על הסוגיא של שבוע שעבר כבר אינם יודעים אם זהו ספק של הרוגצ'ובר או תירוץ בתוספות
- שואלים אותי לפני הימים הנוראים האם יש לנסוע למקומות הקדושים בצפת ומירון וכו' אך לדעתי די בזה שאומרים כמה פרקי תהילים בהתעוררות ובדמעות ואח"כ מבקשים כל הבקשות.
- הרוצה לזכות לחשקות התורה גוט ויינען בי והאר עינינו – לבכות בדמעות בתפילת אהבה רבה
- איני אוחז מקנאות עיוורת קנאות לשם קנאות אך מקנאות שעושה מלחמה עם תאוות הגוף מזה אני אוחז
- שואלים אותי האם אני חסיד סאטמאר, אך איני חסיד סאטמאר אני חסיד של הסאטמער רב
- אע"פ שיש חסידים ואני מעשה שמאחרים זמן סיום החתונה לדעתי הוא עוון פלילי ובחתונות נכדיי אני הולך בשעה 10 או 10 וחצי ולא שאיני יכול אלא לידע ולהודיע שיש לגמור החתונות מוקדם.
- שואלים אותי בנוגע לשידוך עם בחורים עילויים תשובתי הוא אני פוחד מאוד מעילויים ויש לבדוק שידוך כזה לעומקו
- ספר מסילת ישרים אמרתי כמה פעמים שדבריו בפרק א' נכון ואינו נכון, ששם כותב שכל התכלית הוא רק העולם הבא אך לאמיתו של דבר להקב"ה יש תענוג מעבודת ה' של כל יהודי בעולם הזה וזה עצמו ג"כ חלק מהתכלית של עבודת ה'

- מצינו ביעקב אבינו שנאמר עליו ביום אכלני חורב וקרח בלילה, ובימינו כנראה יש שהיו אומרים לבן הוא הרי בעל עבירה וא"כ מצוה לגנוב ממנו אך יהודים יראי ה' יודעים שאין לגנוב כלל ואף את"ל באופן המותר- ואנשים מוצאים היתרים שונים ומשונים- וזאת מפני שאם גונבים מבעל עבירה אח"כ גונבים גם מצדיקים כי מתרגל האדם להקל ראש בגניבה וכדאיתא במדרש על הפסוק תשב באחריך תדבר ובבן אמך תתן דופי, ובפרט שלאמיתו של דבר גזל עכו"ם אסור, והרבה חלול ה' בעולם מגיע מכתוצאה מגניבות אלו, ואתם יודעים שאיני חסיד גדול של מדינת ישראל ובכל זאת מתנגד אני שיגנובו מהמדינה ולדאבונינו נפוץ הגניבות כגון שנרשמים בעיריה שעובדים ומקבלים כסף ע"ז או אברכי כולל שמבלים את כל הזמן בלי ללמוד ולוקחים כסף
- מגיעים אלי אנשים ומתאוננים בפני שיש להם מחשבות כפירה – שאלות באמונה השי"ת- או שיש להם נסיונות בעניני תאוה, ואני אומר לכם, בדקתי את כל המסכת מדות הנוגע לזה ויש רק עצה אחת ויחידה, וזהו ישמח ישראל בעושי בני ציון יגילו במלכם היינו שהפתרון לזה הוא שמחה, שמחה בהקב"ה שמחה בתורה שמחה על עצם החיים ועל כל נשימה ונשימה תהלל יה ואז אין מגיעים לא מחשבות זרות ולא תאוות וכל אלו מגיעים מחוסר סיפוק ושמחה ויש להאדם הבר דעת להתבונן דע מאין באת- מאין בא לעולם מנין רוח אפו מנין נשמתו הלא הוא נוצר מטיפה בו מונח יסודם של כל הכוחות והתכונות שהאדם צריך לחייו ואז כשמתבוננים בזה יש להרים את שתי ידיו להודות ולהלל להשי"ת ויש להודות על כל דבר ודבר שזוכים, ובברכות השחר יש ברכה מיוחדת – שם ומלכות – על כל דבר – על שהוא אדם ולא בהמה או גוי או עבד או אשה והענין כאשר אמרנו שיש לשבח ולשמוח על כל בחינה ובחינה.
- שגור בפי מוסר אינו דף היומי, כי במוסר יש ללמוד לא לפי ההספק אלא לומדים נקודה אחת ומתבוננים בו ומחדירים את זה עמוק לתוך הלב ורק למחר ממשיכים בלימוד המוסר.
- בענין לימוד חומש ורש"י, יש לדעת שכל גדולי ישראל ותלמידי חכמים האמתיים כשהגיעו לפרשת משפטים למוד פרשה זו מתחילה ועד סוף עם פירוש רש"י, וכאשר האדם יודע פרשת משפטים עם רש"י הוא תלמיד חכם כי בפרשה זו רש"י הרבה יסודות של תורה שבע"פ ובדוק ומנוסה שתלמיד ישיבה שיודע חומש ורש"י - שזהו קיצור דרשות חז"ל-ומאות מאות הלכות- כשמגיע לסוגיות הש"ס זה לו בניקל הרבה יותר כי בקי כבר בפסוקי התורה ויסודות הסוגיא, ומנהגי באשמורת הבוקר -בפאר טאגס אני לומד חומש ורש"י וזהו הדבר הראשון שאני לומד מדי בוקר, וזהו טיפשות באותן מקומות שמזלזלים בלימוד הרש"י ואצלינו בווינא בת"ת כשהגיע פרשת משפטים לא למדו כלל גמרא והקדישו כל הזמן ללימוד חומש ורש"י.
- בעבודת התפילה צריך כל עצמותי תאמרנה וכן ראיתי אצל מרן החזון איש שהיה מתפלל שמונה עשרה ביגיעת הגוף אך החתם סופר נהג להתפלל באופן אחר בקול נמוך וכעבדא קמיה מריה והיו נחלי דמעוה יורדים מעיניו וכן ראוי לנהוג וכן והעבודה הכי קשה הוא יהיה לאדם מחשבה טהורה מה' שפתי תפתח עד המברך את עמו ישראל בשלום כדברי ר' זרח איידליץ באור לישרים

ואשרי מי שזוכה לזה ואכן החלק של דיבור התפילה קל מאוד אך חלק הלב – עבודה שבלב זהו דבר קשה שיהיו המחשבות פנויים מכל דבר שאינו נוגע לתפילה – וזהו הטעם שהחסידיים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפילה לפנות הלב מעניני עולם הזה שאם לפני התפילה עוסקים באיזה עסק מעניני עוה"ג זה גורם למחשבות זרות בתפילה ומנהג החתם סופר היה להתפלל במתינות אך בנו הכתב סופר היה מתפלל במהירות והיה אומר על עגלה מהירה אין עולים כלבים- וכוונתו חשבות זרות – ובגמרא כבר איתא שגם המקצר וגם המאריך טובים – ואשרי לאדם שיכול להאריך בתפילתו בלי מחשבות זרות

- יש כמה ענינים שאני מקוה שתלמידי והדורות הבאים ג"כ אחרי פטירתי, יחזיקו בזה ואחד מהם הוא למוד התורה פארטאגס, ואני עובד על נושא זה במשך כל שנתי להחדיר זאת בלב תלמידי
- כל יום אני מקפיד לעסוק בעניני מסכת שבת,
- ט"ו בשבט אכן יש מקור לזה במגן אברהם אך בדור הזה עושים מזה יו"ט שלם, אע"פ שאיני אוהב לדבר כך דיברתי הפרסומת והתעמולה שחסידי ברסלב עושים לנסוע לאומן על ראש השנה, אין לזה שום טעם וריח ומשמעות,
- היות שאני ראש ישיבה מסור לתלמיד אני רוצה לומר לכם יסוד גדול בחיים כל דבר בתורה ואף בדברי אגדה וכן אם רואים רעיון בספה"ק הכל צריך להיות בהתבוננות עם מחשבה ועמקות בכל דבר ודבר
- החזון איש היה אומר לי הכל ב"ה בדורינו כראוי אך להתאמץ אין רוצים, וזה החסרון הגדול של דורינו,